

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Contraria repugnantia. Capvt LI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

*Anteced. loci
cum an ab
alijs sciun-
gatur.*

quod ortum est, habuit fontem vnde oritur, id est factorem aliquem, sentientem, prouidum, petitumque faciendi. Item, Quod semper fuit, semper esse non desinit, & vnde absuit principium, abesse hinc etiam finem necesse est. Materia si facta non est, nec fieri ex ea quicquam potest, si fieri ex ea non potest, nec materia quidem erit. Materia enim est, ex qua aliquid fit. Dices hunc locum minime videri ab alijs sciungendum, cum praesertim instar spiritus, & sanguinis permeet vniuersos. Ita res quidem se habet, si res ipsa spectentur, at vero si necessitas consecutionis, quae sola considerari debet, in iudicium, disceptationemque veniat, peculiarem ordinem constituit. Minus quidem apparet in ijs exemplis, quae causae sunt, & effecta, vt si Sol lucet, dies est, postea & illud quoque exemplum ad locum causarum referri. At si dicam vir est, igitur & puer fuit aliquando, facilius haec inferendum ex altero perspicietur necessitas. Locus hic, vt patet ad subtiliter aliquid colligendum magis, quam ad alendam orationis fecunditatem facit. At vero adiuncta locos amplificationum eximios suggerunt, quod licet passim intueri: vel hic vnus spectetur magni Senecae locus, quo auaritiam describit ex adiunctis.

*Senec. l. 7.
de benef.
6. 10.*

Quid agis auaritia? quot rerum charitate aurum tuum victum est: Omnia ista, quae reuli in maiore honore, pretioque sunt. Nec volo tuas opes recognoscere, laminas vtriusque materiae, ad quas cupiditas nostra caligat. Deinde. Video istic diplomata, & Syngraphas, & cautiones, vacua habendi simulachra, vmbrae quasdam auaritia laborantis, per quas decipiant animum, inanium opinione gaudentem. Quid enim ista sunt? quid foenus, & Kalendarium, nisi humanae cupiditatis extra naturam quaesita nomina: Quid sint istae tabulae, quid computationes, & venale tempus, & sanguinolenta centesima?

Quid aliud habent, quam adiuncta tot descriptiones corporum, vt camporum, fontium, fluuiorum, arborum, metallorum, & caetera.

*Hist. Plin.
l. 16. c. 6.*

Malus punica sic describitur ex adiunctis. Punica malus arbor est, haud adeo proceera. folio angusto, nitidiq; viridis, oleae, aut myrti aemulo, crassiusculo, rubris intercurrentibus venulis, & rubro pediculo pedulo. Rami multi flexiles, spinosi: flores puniceo, oblongi, calathii modo patuli, ore stellatim dissecto, e quo folia emergunt tenuia, colore coecineo agre-

ris papaueris aemula, cum granulis quibusdam medijs capillamentis appensis, vt in rosa. Fructus, pomum est corio, & membrana tectum extra rufescente, intra flauescente, innumeris granis fartum, angulosis, rubentibus, vinofo succo refertis ossiculis in eis larentibus, quae grana intercurrentibus flauis, tenuibusque membranis miro naturae artificio distinguuntur.

Contraria repugnantia.

CAPVT LI.

AMphitheatrum quoddam est hic locus, in quo pugnantium, & collidentium inter se argumentorum robora gratius perspiciuntur, & melius. Si quidem contraria contrarijs dignitate opposita magis elucescunt. Quamta maiestatem habet haec argumenti ratio, patefaciam hoc exemplo. Si dicam Christianos pudicos esse, continentem, moderatos, patientes, iustos, simplices, parum habet ornatus oratio. At si contentionem instituum, & Ethnicorum (vel apud suos optimorum) vitij oppositis Christianas virtutes ostendam, longe clarius, & tuauis emicabunt.

Hoc praestat argumento a contrarijs Tertullianus. Caeterum, si de pudicitia prouocemur, lego partem sententiae Atticae in Socratem corruptorem adolescentium pronuntiantem, Christianus vxori suae soli masculus nascitur, Democritus excaecando semetipsum, quod mulieres sine concupiscentia aspicere non posset, & doleret, si non esset potius, incontinentiam emendatione profiteretur: At Christianus saluis oculis foeminam videt, animo aduersus libidinem caecus est. Si de probitate defendam, ecce lurulentis pedibus Diogenes superbos Platonis thoros, alia superbia deculcat: Christianus, nec in pauperem superbit. Si de modestia certem, ecce Pythagoras apud Thuriolos, Zenon apud Priennenses tyrannidem affectant, Christianus vere, nec ciuitatem. Si de aequanimitate congregiar, Lycurgus aequanimitatem optauit, quod leges eius Lacones emendassent: Christianus certiam damnatus gratias agit. Si de fide comparem, Anaxagoras depositum hostibus denegauit: Christianus etiam extra fidelis vocatur. Si de simplicitate consistam, Aristoteles familiarem suum Hermiam turpiter loco excide-

Vide Amph.

in categr.

c. 3. Cic. in

top. sed. 47.

bonis loci

ostendunt

illius est

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

pl.

excidere fecit: Christianus, nec inimicum suum lædit. Idem Aristoteles, tam turpiter Alexandro regendo potius adulatur, quam Plato à Dionysio ventris gratia vendicatur: Aristippus in purpura sub magna gravitatis specie nepotatur, & Hippas dum civitati infidias disponit, & nemo unquam tentavit Christianus. Hæc ut vides oratio, quæ tam grandis assurgit, fulcitur loco à contrarijs, cuius vis magna est, & amœnitas pergrata. Solent autem hæc contraria in quatuor partiri genera, Aduersa, Priuantiã, affecta ad aliud, & Contradicentiã. Aduersa sunt, quæ sub eodem genere posita plurimum differunt, ut virtus, & vitium. Conueniunt enim in genere qualitatũ. Licet alioqui quam maxime discrepent, Talia sunt ista. Ex hac parte pudor pugnat, illic peccantia; Hinc pudicitia, illic stuprum: Hinc fides, illic fraudario: Hinc pietas, illic scelus: Hinc constantia, illic furor: Hinc honestas, illic turpitudine: Hinc continentia, illic libido.

Cic. 1. in Catil. n. 23; D. Amb. de Elia c. 12.

Vius huius loci est, vel in amplificanda, ut si sobrietatis honestas, & decus, ex descriptione ebrietatis subijciatur oculis, & dicas sobrietatis eam esse pulchritudinem, quæ latis corporeis oculis videri nequeat, eam melius ex opposito ebrietatis vitio intelligi. Deinde stultitia, & fecditas ebriorum exaggeretur his verbis, sedentes in foribus tabernaculum homines tunicam non habentes, nec sumpsum sequentis diei, de Imperatoribus, & potestarijs iudicant, imo regnare sibi videntur, & exercitijs imperare. Eunt ebrietas diuites, qui sunt in veritate inopes. Aurum donant, dispensant pecunias populis, ciuitates adificiant, qui non habent unde cupi potius sui precium soluant. Feruet enim vinum in his, & nesciunt quid loquantur, diuites sunt, inebriantur, mox ubi vinum digesserint, eernunt se esse mendicos. Vno die bibunt multorum dierum labores, de ebrietate ad arma consurgunt, calicibus tela succedunt, pro vino sanguis effunditur, & ipsum sanguinem vina fuderunt. Quam fortes sibi videntur homines in vino, quam disertis, quam etiam pulchris, ac decoris, cum stare non possint? Mens tiubat, lingua balbutit, pallor exanguis ora suffundit, fetor ebrietatis horrore fit, Barbari in ferrum ruunt, vulgus in rixas, &

cætera, de quibus alibi plenius. His commemoraris, ponantur sobrietatis contrariæ virtutes, tranquillitas mentis, lumen ingenij, vis prudentiæ, honestas, affabilitasque sermone, studium sapientiæ, in rebus gerendis industria, in sumptibus faciendis moderatio, & car. ita ornatisimæ sicut amplificaciones. Alias vsus contrariorum est ad probabilitatem, stricteque, & limitate colligit argumentum duobus præsertim modis. Ab affirmatione ad negationem, & à negatione ad affirmationem. Ab affirmatione, ut cum vno affirmato negatur alterum, sic Martialis.

Ebrius es, nec enim iacores hæc sobrius unquam.

Sapiens est, igitur minimè stultus. Hoc necessario concludit. Aliter à negatione ad affirmationem non valet, nisi ea sint contraria, quæ nihil intermedium habeant, ut si verum est Syri axioma. Mulierem, aut amare semper, aut odisse, nihil esse tertium: bene colliget, qui se argumentabitur. Mulier non amat, igitur odedit necesse est. Contra tiubat illud, non est albus, igitur est niger.

Priuantiã sunt habitus, & eius priuationes, ut mors, vita, lux, tenebræ, visus, cæcitas. Differunt ab aduersis, quod priuationes nihil ponunt in re, sed solam contrarij absentiam indicant, ut mors, vitæ, tenebræ, lucis, cæteroque ista nihil sunt. Deinde aduersa sibi inuicem succedere possunt, ut calor frigori, & frigus calori. At priuantiã (si modo potentiæ non actus sit priuatio) hæc minime possunt. Cæteroque habent illud cum cæteris commune, ut ipsis idem conuenire non possit, & se ex eodem subiecto expellant etiam validius, quam aduersa, quæ in temperato gradu sibi inuicem conciliari possunt. Eandem porro amplificaciones materiam, ac superiora suggerunt. Nam V. G. vitæ miserias hæc oratione patefacit magnus doctor. Vita hæc est vita dubia, vita cæca, vita ærumnosa, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant, aer morbidat, escæ inflant, ieiunia macerant, ioci dissolunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ iactant, paupertas deijcit, iuuentus extollit, senectus incuruat, infirmitas frangit, meror depressit, & post hæc omnia mors interimit. Ostendit contraria morti conuenire, quæ nos hisce miserijs, & molestijs expedit. Hæc

D. Aug. in Iacob. quæ est vita nostra.

D. Aug.

D. Augustinus subtilis in inueniendo, in disponendo prudens, in elocutione minus saepe latinus. Sic qui cecitatis tranquillitatem, & comoda memorat Petrarcha Dialog. 96. Diuersa videndi facultati conuenire assue-
rat.

Cic. pro
Marcell.

Repugnans.

Tertul in
apolog. 6. 2.

Comparata, seu vt Logicis appellantur relata ea sunt, quae se mutua naturalis affectionis conso ciatione, complectuntur, vt datum, acceptum, pater, filius, id enim habent ex sua natura, contra legem caeterorum contrariorum, vt vnoposito ponatur & aliud, hoc sublato tollatur. Et ex hac ratione vim in affirmatione, & negatione capiunt. Vt, ex quo profecto intelligi potest, quanta in dato beneficio sit laus, cum in accepto tanta sit gloria. Apta sunt ista omnino ad aliquid exiliter colligendum, minus ad amplificationis vbertatem valent, quod fit vt ad Dialecticos, qui eadem copiosissime tractant, a Rhetoribus remittantur. Nec plus habent succi, quae vltimo contrariorum loco receaserunt. *contra dicentis*, quae nihil aliud sunt, quam opposita, quorum vnu negat, alterum affirmat. Itaque simul de eodem, atque eadem ratione, vera esse non possunt. Vim habent ad presens, & subtiliter vrgendum, conuincendosque vehementer aduersarios. Sic Cicero prima Tusculana mortuos non esse miseros probat contra Epicurum, quod esse, & non esse, contradicentia sint, quae simul vera esse non possunt, nec falsa. Ergo cum mortui non sint, nec erunt miseri, alioqui simul essent, & non essent. Eo vero acrius vrgent, quod magis inter se pugnant, vt sunt *Repugnans*, quae nulla certa lege, aut numero dissident. Quaelia sunt amare, & cruciare, parcere, & scuire, dissimulare, & punire. Hoc loco inuectus est Tertullianus in edictum Traiani, qui Christianos non quidem inquiri, sed oblatos puniri volebat. *O sententiam* (inquit) necessitate confusam, negat inquirendos, vt innocentes, & mandat puniri, vt nocentes: Pareat, & scuire, dissimulat, & animaduertit. Quid temetipsum censura circuuenis? si damnas, cur non & inquiris? si non inquiris, cur non & absoluis? Latronibus vestigandis per vniuersas prouincias militaris statio sortitur. In reos maiestatis, & publicos hostes, omnis homo miles est, ad socios, ad conscios vsque inquisitio extenditur, solum Christianum inquiri non licet, offerri licet, quasi aliud esset actura inquisitio, quam oblatio. Da-

tis ergo oblarum, quem nemo voluit requisitum, qui puro iam non meruit ideo poenam, quia nocens est, sed quia non requirendus inuentus. Et Lactantius eodem ferme telofeuit Stoicos, cum eos ostendit Deum facere praestantissimam naturam, eandemque vilissimam, si Deus est mundus (inquit) vt sentiunt, quod eius praestantem naturam magis commendent, & partes eius vtrique immortales sunt. Ergo & homo Deus est, quia pars est (vt dicitis) mundi, si homo, ergo iumenta, & pecudes, & caetera genera bestiarum, & auium, & piscium, quoniam & illa eodem modo sentiunt, & mundi partes sunt. At hoc tolerabile est, nam & haec colunt Aegyptij, sed res eo peruenit, vt rana, & culices, & formicae, Dij esse videantur, quia & ipsis inest sensus, & partes mundi sunt. Hoc genus argumenti ad refellendos, conuincendosque aduersarios potentissimum. Restat vt de similitudine, differentia, comparatione maiorum, minorum, & parium dicamus.

De similitudine.

Similitudinis locum esse non modo delectabilem, sed vtilem contra Euclidem.

C A P V T L I I .

SCena est mundus plena imaginibus, homo ipse imago est, & in imagine pertransit: quid mirum igitur, si rerum similitudinibus, & imitatione delectatur. Fuit illa quidem Euclidis, Magarensis, & aliorum nonnullorum sententia, locum similitudinis, vt prorsus inutilem de caeterorum albo exadendum esse, vel enim quod affertur simile rei, cui accommodatur recte congruit, vel est ab eius natura, rationeque disiunctum. Si primum, cuius tandem (aciebat) simpliciter est, cum corpus habeas vmbrae quarere, & rerum soliditate contempta, vanas imagines consistari: si alterum, tota similitudo non modo inanis, sed etiam inepta redditur, atque importuna.

Sed hanc arguti hominis sententiam diluere non est adeo nobis operosum. Fatemur enim similitudines esse congruas rerum imagines, & eas quidem rebus etiam antea perspectis placere, & dum placent persuadere.

Accidit enim saepissimè, vt viuum hominem, & spirantem minime miremur, at viui,